

Anssi Kallio

Vanha pohjoismainen taidemuoto tatuointityylin aiheena

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi

Viestinnän suunnittelun koulutusohjelma

Opinnäytetyö

11.5.2015

Tekijä(t) Otsikko	Anssi Kallio Vanha pohjoismainen taidemuoto tatuointityylin aiheena
Sivumäärä Aika	47 sivua + 6 liitettä 11.5.2015
Tutkinto	Medianomi
Koulutusohjelma	Viestinnän suunnittelun koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Graafinen suunnittelu
Ohjaaja(t)	Lehtori Arja Vuorio
<p>Opinnäytetyö käsittelee vähemmän tunnettua tatuointityyliä, joka pohjautuu vanhakantaisen pohjoismaisen symboliikan sekä Euroopan kansainvaellusajalta peräisin olevien taidemuotojen soveltamiseen tatuointien aiheena. Tutkimus pyrkii selvittämään tatuointityylin esiintyvyyttä tatuointikulttuurissa, kuva-aiheiden alkuperää sekä suhdetta muihin, yleisemmin tunnettuihin tatuointityyleihin. Kirjallisen osuuden lisäksi pyrin tutkimuksessa selvittämään ammattitatuojien mielipiteitä ja näkemyksiä tyylistä kysymyslomakkeiden avulla. Haastattelut kysymyslomakkeiden osalta toteutettiin tämän vuoden Helsinki Ink-tatuointimessuilla.</p> <p>Ajatus opinnäytetyön aiheesta syntyi omasta kiinnostuksestani tatuointeihin. Yleisesti ottaen tatuoinneista sekä eri tyyleistä löytyy melko runsaasti kirjallisuutta, mutta tutkimuksen kohteena olevasta tyylistä ei. Sen heikon tunnettavuuden vuoksi kiinnostuin tutkimaan aihetta, enkä ole tavannut sitä käsitteleviä julkaisuja tai kirjallisuutta juuri missään, lukuun ottamatta vuodelta 2013 olevaa, saksalaisen Kai-Uwe Faustin teosta ”Nordic Tattoo”. Kirja keskittyy esittelemään pääosin valokuvia tyylin edustamista tatuoinneista mutta kertoo myös niiden taustoista sekä tekoprosessista. Eri tatuointityyleissä minua on aina kiinnostanut toteutustapojen ja visuaalisten ominaisuuksien lisäksi niiden alkuperä. Tutkimuksen kohteena oleva tyyli rinnastetaan usein kelttiläisiin tatuointeihin, vaikka ne eivät ne ole sama asia. Halusin opinnäytetyön kautta selvittää muun muassa tätä epäkohtaa.</p> <p>Suomalainen tatuointikulttuuri on kehittynyt sen alkuajoista kansainväliselle tasolle hyvin nopeasti, eikä tatuointeja enää pidetä pelkästään joihinkin alakulttuureihin kuuluvana ilmiönä. Suomessa on kuitenkin mielestäni aina ollut leimallista tiettyjen tatuointityylien ja kuva-aiheiden muuttuminen hyvin yleiseksi niiden muotoutuessa ”trendi-ilmiöiksi”, kuten kävi esimerkiksi tribal-tatuointien tapauksessa 90-luvun loppupuolella. Tämän kaltainen henkinen köyhyys tatuointien ottamiseen liittyen ei ole koskaan miellyttänyt minua. Ehkä siksi olen aina ollut kiinnostuneempi tietyistä vähemmän tunnetuista tatuointityyleistä enkä niinkään tatuoinneista kokonaisuutena ja ilmiönä.</p> <p>Teen myös itse tatuointeja, vaikka en olekaan töissä missään studiossa, mutta jonain päivänä toivottavasti olen.</p>	
Avainsanat	tatuointi, kuvallinen viestintä, Nordic style

Author Title	Anssi Kallio Old Nordic artform as a theme of tattoo style
Number of Pages Date	47 pages + 6 appendices 11 May 2015
Degree	Bachelor of Arts
Degree Programme	Media
Specialisation option	Graphic Design
Supervisor	Arja Vuorio, Senior Lecturer
<p>My thesis examines a relatively unknown tattoo style, the imagery of which originates from the old Nordic symbolism and the Migration Period Art in Europe. My research investigates the manifestations of the style, the origins of the themes and the style's relation to other, better-known tattoo styles. In addition to the literature review, I conducted a survey in order to find out views and opinions of professional tattoo artists regarding the style. The survey was carried out at the Helsinki Ink tattoo convention in 2015.</p> <p>The choice of topic was inspired by my personal interest in tattoos and their origins. Generally there is a lot of literature about tattoos and different styles, but not about the specific style examined in this thesis. Because of the poor recognizability of this style, literary sources are scarce. One of only books is <i>Nordic Tattoo</i> by artist Kai-Uwe Faust. It concentrates on displaying photos of tattoos created in this style, their backgrounds and the process of tattooing. The style examined in this study is frequently confused with Celtic styled tattoos, although they are not the same thing. With this thesis, I wanted to clarify this misconception.</p> <p>Since its beginning, Finnish tattoo culture has evolved very fast to an international level and tattoos are not regarded as some subcultural phenomenon anymore. However, I have noticed that some styles and designs tend to become very popular in Finland, as they evolve to become "trends", as happened with tribal tattoos during the late 1990s. This lack of imagination in choosing tattoo art has always been ill-suited for me. Maybe that is the reason why I have always been more interested in certain, less-known tattoo styles and not so much in tattoos as a phenomenon of popular culture.</p> <p>I also do tattoos myself, although I do not work in any studio, but hopefully some day I will.</p>	
Keywords	tattoo, visual communication, Nordic style

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	2
2 TATUOINTITYYLI OPINNÄYTETYÖN AIHEENA.....	4
2.1 Opinnäytetyön tarkoitus.....	4
2.2 Tutkimuksessa käytetyt menetelmät.....	7
3 TATUOINTITYYLIN JA KÄSITTEIDEN TAUSTOISTA.....	9
3.1 Tatuoinnisen historia Euroopassa.....	9
3.2 Tatuointityylin käsitteiden ja kuvaston alkuperästä.....	16
4 TATUOINTITYYLIN SUHDE MUIHIN TYYLEIHIN.....	24
4.1 Suhde kelttiläisiin tatuointeihin.....	24
4.2 Suhde tribal-tatuointeihin.....	27
4.3 Tatuointityylin asema nykyään ja sen toteuttajat.....	31
5 KYSYMYKSET AMMATTILAISTATUOIJILLE.....	34
6 YHTEENVETO.....	40
LÄHTEET.....	42
LIITTEET	

Kysymyslomake suomeksi

Kysymyslomake Englanniksi

1 JOHDANTO

Idea opinnäytetyön aiheesta ei syntynyt kovin helposti tai nopeasti. Tiesin kuitenkin melko pian, että työni aihepiiri tulisi käsittelemään tatuointeja jollain tavalla koska kaikki tatuointeihin liittyvä, varsinkin erilaisten tatuointityylien tausta sekä niihin liittyvät käytännön ja toteutuksen seikat ovat kiinnostaneet minua jo useamman vuoden ajan. Sen lisäksi olen ollut kiinnostunut tatuointeihin liittyvistä kulttuurisista näkökulmista liittyen erilaisten kuva-aiheiden ja tyylien historialliseen alkuperään sekä merkityksiin, mutta en niinkään paljoa Suomalaisessakin nyky-yhteiskunnassa vieläkin käytävästä keskustelusta sen suhteen, ovatko tatuoinnit itsessään hyvä vai huono, tai yleensäkin hyväksyttävä asia.

Koska jotkut nykyisten ja suosittujen tatuointityylien visuaaliset teemat pohjautuvat eri kulttuurien tuottamaan, lähtökohdiltaan primitiiviseen taiteeseen, olen miettinyt, miksei tämä ilmiö ole koskaan korostunut erityisemmin pohjoismaisten yhtä lailla primitiivisiksi luonnehdittavien taidesuuntausten parissa tatuointien aiheena. Tyyliisuunta kyllä tunnetaan yleisesti pohjoismaisena tyylinä tai englantilaisittain Nordic Stylenä, mutta sitä pidetään lähinnä jonkinlaisena huomattavasti yleisemmin tunnettujen kelttiläisten tatuointien alalajina. Pohjoismailla on rikas ja mielenkiintoinen historia primitiiviseen taiteeseen liittyen, aivan kuten esimerkiksi Polynesian tai Amerikan alkuperäiskansoilla, joiden taiteesta useat suositut tatuointityylit ovat nykyään lähtöisin.

Niinpä pitkällisen pohdinnan jälkeen halusin opinnäytetyöni käsittelevän jollain tapaa tätä tatuointityyliä, jonka kautta erääksi keskeiseksi tutkimuskysymykseksi muodostui kysymys tyylin ilmenemismuodoista ja tunnettavuudesta nykyisessä tatuointikulttuurissa. Tutkimus on rajattu kuitenkin siten, ettei tarkoituksenani ollut käsitellä tatuoimista laajempaan

kokonaisuutena ja ilmiönä, joten keskityn vain tutkimuksen kohteena olevan tyylin ilmenemismuotoihin sekä vertailen sitä muihin tatuointityyleihin jossain määrin. Tavoitteenani oli nimenomaan rajata, selkeyttää ja määritellä tatuointityyliin liittyvää käsitteistöä sekä tyylin erilaisia ilmenemismuotoja ja kuvallisia teemoja. Lähteiden vähäinen määrä oli osaltaan haastava tekijä koska aiheesta ei löydy paljoakaan kirjallisuutta. Muutamat löytämäni teokset ovat kuitenkin tarjonneet mielenkiintoisia ja jopa toisistaan poikkeavia näkökulmia, joista olen onnistunut rakentamaan kokonaiskuvaa aiheesta. Kirjallinen materiaali, internetistä löytämäni lähteet sekä ammattitatuojille tekemäni haastattelut, joihin käytetyt kysymyskaavakkeet löytyvät työn lopusta, ovatkin olleet lähestulkoon ainoat käytettävissäni olevat lähteet, joiden avulla olen pystynyt rakentamaan tutkimuksesta toimivan kokonaisuuden.

En osaa kokonaisvaltaisesti arvioida sitä, kuinka paljon tästä opinnäytetyöstä tulee olemaan varsinaista käytännön hyötyä eri tahoille. Tatuoimista harjoittavat henkilöt tai muuten vain aiheesta kiinnostuneet löytävät siitä varmasti hyödyllisiä näkökulmia ja lähteitä. Itse olen ainakin oppinut opinnäytetyön tekoprosessin aikana merkittävästi lisää tatuoinneista kokonaisuutena sekä niiden historiasta.

Vaikkei koulutusalaani varsinaisesti liitykään suoraan mitään tatuointeihin viittaavaa, graafiset taidot ovat merkittävässä asemassa tatuoinneissa sovellettavien kuvien suunnitteluun ja toteutukseen liittyen, joten olen koulussa kehittämieni taitojen avulla oppinut arvioimaan eri kuvien graafisia ominaisuuksia uusista näkökulmista. Tästä on ollut hyötyä myös opinnäytetyöhön valitsemani kuvallisen materiaalin erittelyssä, jonka kautta olen osannut valita työhöni parhaiten sopivia kuvia asiayhteyden kannalta. Myös koulussa opitut taidot kuvan ja tekstin käsittelyyn suunnitelluista eri ohjelmista ovat kehittäneet näköalojani sekä kykyjäni graafisen aineiston tuottamisessa ja muokkaamisessa.

Jo opinnäytetyötä aloittaessani tiesin kuvallisen materiaalin olevan oleellisessa asemassa opinnäytetyön aiheen visuaalisten ominaisuuksien havainnollistamiseen liittyen. Pelkät tekstiin pohjautuvat kuvaukset tatuointityylin ominaisuuksista tuskin olisivat tarjonneet tarpeeksi selkeää ja ymmärrettävää kuvaa aiheesta.

Opinnäytetyöni perusteiden ja kuvien kannalta ehkä merkittävin lähteeni on Kai-Uwe Faustin teos Nordic Tattoo. Kirja sisältää runsaasti hienoja kuvia tutkimuksen aiheeseen liittyvistä tatuoinneista, joista olisin mielelläni hyödyntänyt opinnäytetyössä useampaakin. Kysyessäni kuitenkin kustantajalta lupaa kuvien käyttöön sovimme, että saisin käyttää noin kuutta kuvaa työssäni. Myöhemmin selvitin vielä tekijänoikeus.fi-sivuston kautta, että kuvien käyttö opinnäytetyön kaltaisessa, tieteelliseksi luokiteltavassa tutkimuksessa on sallittua sitaattioikeuden nojalla ilman erillisiä lupia, mutta luvan kysymisen todetaan olevan yleisesti hyvä tapa, joten päätin noudattaa kustantajan kanssa tekemääni sopimusta. Jotkut tutkimuksessa käsitellyt asiat pohjautuvat Wikipediasta peräisin oleviin lähdetietoihin. Tämä johtuu osaltaan siitä, että en kyennyt löytämään tietyistä tutkimuksissa käsitellyistä asioista kertovaa kirjallista lähdemateriaalia tai se oli jollain tavalla tavoittamattomissa. Työn loppuun sijoitetussa yhteenvedossa kerron enemmän vaihekohtaisesta etenemisestä, sekä johtopäätöksistä tutkimuksen kohteena oleviin kysymyksiin liittyen.

2 TATUOINTITYYLI OPINNÄYTETYÖN AIHEENA

2.1 Opinnäytetyön tarkoitus

Maailmanhistoriassa jokainen kulttuuri on toteuttanut jonkinlaista kuvallista itseilmaisua eri keinoin ja nykyisessä tatuointikulttuurissa minua on aina kiinnostanut lukuisten eri tatuointityylien alkuperä ja miksi juuri tiettyjen kulttuurien tuottama taide on muotoutunut yleiseksi, tunnetuksi tyyli-lajiksi tatuointialalla ja toisten taas ei. Opinnäytetyöni aihe käsittelee pohjoismaista taidemuotoa tatuointityylin aiheena minkä juuret ovat Euroopan kansainvaellusajalla ja varhaiskeskiajalla. Tutkimuksen tarkoituksena on määritellä tyylin eri ilmenemismuotoja ja suhdetta muihin, nykyisin yleisemmin tunnettuihin tatuointityyleihin sekä selvittää tyylin asemaa nykyisessä tatuointikulttuurissa.

Itsekin tatuointien tekijänä olen pitkään ollut kiinnostunut kyseisistä kuvateemoista. Englannin kielellä tyyliin viitataan toisinaan "Nordic Stylenä", mutta tästä huolimatta tyyli on suhteellisen heikosti tunnettu, tulkinnanvaraisesti määriteltävissä ja marginaalisessa asemassa verrattuna muihin, yleisempiin tatuointityyleihin. Internetistä löytyy muutamia aiheesta kertovia artikkeleita, joissa liikutaan kuitenkin niin kutsutusti harmaalla alueella tyylin yleispiirteitä ja ominaisuuksia kovinkaan tarkasti määrittelemättä tai tarkentamatta. Suomalaisissa tatuointijulkaisuissa en ole aiheesta kertoviin juttuihin törmännyt kertaakaan. On olemassa myös muutamia tatuointistudioita, jotka ovat erikoistuneet tekemään lähestulkoon pelkästään tutkimuksen kohteena olevan tatuointityylin edustamaa kuvastoa. Ne ovat kuitenkin ulkomaisia ja sikäli asiaan perehtymättömille varmasti melko tuntemattomia.

Tällaista tutkimusta ei uskoakseni ole Suomessa aikaisemmin toteutettu. Eräs tutkimuskysymyksistä on, onko kyseistä tatuointityyliä määritelty aikaisemmin missään yhteydessä tarkemmin. Jos on, miksei se ole yleisemmin tiedossa ja edustettuna esimerkiksi lehtijulkaisuissa, tatuointiliikkeiden Flash-katalogeissa, messuilla sekä muissa vastaavissa

yhteyksissä? Suomessa tyyli ei ainakaan nykyisessä tatuointikulttuurissa ole niin kutsutusti mainstreamia lähelläkään. Vai onko kyse ennemminkin siitä, että se ei ole juuri Suomessa erityisen suosittua tai tunnettua mutta kenties muualla on? Yleisyydessä ja suosittavuudessa kysymyshän on tietysti ennen kaikkea siitä, minkälaiset ihmiset haluavat minkäkinlaisia tatuointeja. Alalla on toisinaan havaittavissa tietynlaisia trendejä, joihin epäilemättä vaikuttavat tv-sarjat ja julkisuuden henkilöt. Toisaalta siinä missä joidenkin ihmisten arvomaailma ei hyväksy tatuointeja, korostavat jotkin ihmiset arvomaailmaansa tatuointien kautta. Omakohtaisesti olen huomannut, että harvat tatuointeja itselleen haluavat henkilöt toivovat vain ”jonkinlaista hienoa kuvaa”. Lähes poikkeuksetta toiveena olevan kuvan tyyli ja teema heijastelevat jollain tavoin henkilön muutakin olemusta, tai sillä on jokin perustavanlaatuinen merkitys kyseiselle henkilölle.

Tämän tutkimuksen ei ollut tarkoituksenmukaista käsitellä eri tatuointitekniikoita ja itse tatuoimisen historiaa laajemmin aihepiirin sekä tutkimuksen kohteena olevan tatuointityylin taustojen selventämiseen liittyviä seikkoja lukuun ottamatta, koska yleisesti ottaen tatuoinneista on tehty lukuisia tutkimuksia, kirjallisuutta ja julkaisuja, joten niiden käsitteleminen tässä yhteydessä ei toisi alalle mitään uutta. Opinnäytetyö ei myöskään käsittele laajemmin yleistä suhtautumista tatuointeihin tai tatuointien kulttuurista ulottuvuutta valtavirtamediassa ja julkisessa diskurssissa. Myöskään tatuoimiseen käytettävien laitteiden, kuten erilaisten tatuointikoneiden rakenteen ja tekniikan selventäminen ei kuulu tämän tutkimuksen varsinaiseen aihealueeseen.

Koska aihepiiri on alaa tuntemattomalle todennäköisesti melko vaikeaselkoinen ja outo, visuaalisen ja kuvallisen materiaalin sisällyttäminen on olennaista. Käsitteet ovat myös melko vaikeaselkoisia, joten yritän kuvallisen materiaalin kautta ja taustoja

selventämällä avata niitä mahdollisimman paljon. Käytettävissä olevalla lähdemateriaalilla, sopivien tutkimusmenetelmien valinnalla sekä henkilökohtaisen ennakkotietämyksen perusteella toivon kuitenkin saaneeni aiheesta kohtalaisen selkeän ja kattavan tutkimuksen aikaiseksi.

2.2 Tutkimuksessa käytetyt menetelmät

Jo tutkimuksen alkuvaiheessa, tai oikeastaan ennen kuin olin edes aloittanut sitä, minulle kävi selväksi, ettei lähdemateriaalia tutkimuksen aiheena olevasta tatuointityylistä ole saatavilla kovinkaan paljoa. Tämä oli yksi syistä sille, että opinnäytetyö on luonteeltaan kvalitatiiviseen eli aineiston laadullisiin ominaisuuksiin keskittyvä tutkimus, eikä siten ole kvantitatiivisen eli aineiston määrään perustuvan tutkimuksen tavoin sidottu yksiselitteisesti rajattuun aineistomateriaaliin. Myös sisältöanalyysin soveltaminen tutkimuksessa käytettävän aineiston tulkitsemiseen osoittautui tietyissä kohdissa hyödylliseksi, johtuen osaltaan juuri faktapohjaisen lähdemateriaalin heikosta saatavuudesta. Sisältöanalyysin keinoin tutkittava materiaali voi olla jokseenkin mitä tahansa, kunhan sillä on yhteys tutkittavaan ilmiöön ja sitä voidaan koota, havainnoida ja analysoida (Anttila 2006, 292). Pohdin myös tutkimuksessa käytettävää aineistoa kootessani grounded theoryn, eli aineistopohjaisen teorian soveltamista tutkimusmenetelmänä aineiston tulkitsemiseen. Teorian ajatus perustuu siihen, ettei ilmiöiden oleteta olevan staattisia vaan koko ajan muuttuvia. Teorian tarkoitus on prosessoida tämä muutos teoriaksi. (Anttila 2006, 292.) Tutkimuksessani tämän menetelmän käyttö kiteytyy ehkä siinä, että aiheenani olevaan tatuointityyliin liittyen käsitellyt asiat eivät sinänsä ole itsessään teoriaa vaan käytännössä jo olemassa olevia ilmiöitä ja asioita, jotka alkuperältään pohjautuvat dokumentoituihin ja todennettuihin asioihin ja käsitteisiin. Esimerkiksi tutkimuksen kohteena olevan tatuointityylin olemassaolo ei ole teoreettinen käsite vaan eri lähteiden kautta todennettavissa oleva

fakta. Kuitenkin lähteiden yhteen kokoamisella ja niiden keskinäistä suhdetta toisiinsa vertaamalla voin muodostaa erilaisia teoria-kokonaisuuksia liittyen esimerkiksi muutoksessa tatuointityylin yleistettävyyteen, tunnettavuuteen tai sen mahdolliseen yleistymiseen tulevaisuudessa.

Lähdemateriaalia etsiessäni huomasin, että vaikka tatuoinneista yleisemmin löytyy melko runsaasti kirjallisuutta, suurin osa siitä keskittyy ennemminkin esittelemään pelkkiä kuvia tatuoinneista ja toisinaan myös henkilöitä, joiden nahassa ne ovat. Kaikesta löytämästäni lähdekirjallisuudesta ainoastaan kaksi oli suomalaisia. Juho K. Juntusen *Tatuoitu* ja Jari Ruotsalaisen *Kosmeettisia häiriöitä?*, jotka molemmat olivat sikäli laadukkaita teoksia, että ne antoivat tatuoinnin historian ja erilaisten tyylien esittelyn lisäksi äänen tatuoiduille henkilöille, jotka perustelivat ja kertoivat syitä tatuointiensa ottamiselle. Tämä tavallaan antoi selkeästi ymmärrettävän läpileikkauksen suomalaisesta tatuointimentaliteetista, vaikkei se tutkimuksen aihepiirin kannalta ollutkaan kovinkaan olennainen seikka.

Juntusen ja Ruotsalaisen kirjoissa ei kuitenkaan suoranaisesti käsitelty tutkimuksen kohteena olevaa tatuointityyliä, mikä ei yllättänyt minua koska se ei ole Suomessa kovin tunnettua. Kirjoissa oli kuitenkin runsaasti muuta tutkimuksessa hyödynnettävää materiaalia, ja ne ovat varmasti jokaiselle tatuoinneista kiinnostuneelle hyödyllistä ja suositeltavaa luettavaa.

Myös Vince Hemingsonin alkuperäisteoksesta suomennettu versio *Tatuoinnit - kehotaitteen käsikirja* sisälsi muutamia hyödyllisiä näkökulmia liittyen lähinnä kelttiläisten tatuointien sekä tutkimuksen kohteena olevan tyylin vertailuun epäsuorien viittausten kautta. Kirja sisälsi kuvia

ainoastaan kelttiläistyyllisistä tatuoinneista mutta myös useita vertailevia mainintoja sen läheisestä suhteesta pohjoismaisen tyylin kuva-elementteihin liittyen.

Koska mielestäni oli olennaista, että saisin tutkimukseeni myös jonkinlaista asiantuntijaluonteista näkökulmaa, haastattelin myös ammatikseen tatuoivia henkilöitä. Koska kaikki tietämäni tatuointistudiot, jotka ovat erikoistuneet tutkimuksen kohteena olevan tyylin toteutukseen jollain tapaa sijaitsevat ulkomailla, jäi ainoaksi vaihtoehdokseni lähettää kysymyksiä näille studioille sähköpostin avulla. En saanut vastauksia tätä kautta, mutta olin varautunutkin siihen, joten se ei suoranaisesti vaikuttanut hidastavasti tai negatiivisesti tutkimukseeni, koska varasuunnitelmana minulla oli haastattelujen toteuttaminen Helsinki Ink-tatuointimessuilla, joilla muutenkin käyn joka vuosi lähes poikkeuksetta. Tatuointimessuilla onnistuinkin toteuttamaan haastattelun kyselylomakkeiden avulla kahdelle eri studioille. Olisin mielelläni saanut vastauksia useammankin studion henkilökunnalta, mutta työkiireiden takia kenelläkään ei ollut aikaa. Tutkimuksen runko muodostuu kuitenkin kirjallisista lähteistä kokoamistani tiedoista, joiden tulkitsemisella ja vertailulla pyrin muodostamaan yleiskuvan aiheesta.

3 TATUOINTITYYLIN JA KÄSITTEIDEN TAUSTOISTA

3.1 Tatuoimisen historia Euroopassa

On mahdollista, että kehon tatuoimista harjoitettiin Euroopassa jo ennen viimeistä jääkautta, kaksitoistatuhatta vuotta sitten. Kulhoja, joissa on jäämiä mustasta ja punaisesta väripigmentistä sekä teroitettuja, piikivestä valmistettuja instrumentteja on löydetty luolasta nykyisen Ranskan

alueelta vuonna 1867 sekä myös Portugalista ja Skandinaviasta. Löydettyjen instrumenttien koko ja muoto viittaavat siihen, että niitä on voitu käyttää kehon tatuointiin. (van Dinter 2005, 24.)

Roomalaisten ja kreikkalaisten historioitsijoiden, kuten Herodotuksen (n. 484 - 425 ekr.) mukaan itä-eurooppalaiset heimot kuten daakialaiset, traakialaiset ja illyrialaiset tatuivat itseään koristeellisilla kuvilla, joiden tarkoituksena oli nostattaa heidän keskinäistä statustaan heimon sisällä. Tämä oli tapa, jonka he omaksuivat Aasiasta peräisin olevilta skyyteiltä, jotka valloittivat heidän elinalueensa. (van Dinter 2005, 25.)

Kreikkalaiset, kuten myöskään roomalaiset eivät itse harjoittaneet tatuointia taiteellisessa tai koristeellisessa mielessä. Tatuointi oli heidän mielestään likaisten ja barbaareina pitämiensä naapurikansojen tapoja, joita oli syytä välttää. Sen sijaan tatuoinneille löytyi käytännöllisempi käyttötarkoitus orjien, gladiaattoreiden ja rikollisten merkitsemiseksi. Otsaan tai muualle tehtyjen tatuointien avulla kyseiset ryhmät voitiin helposti erottaa ja tunnistaa vapaista ja nuhteettomista kansalaisista. Kreikkalaista alkuperää oleva tatuointia tarkoittava sana "stigma", tarkoittikin alkuperäiseltä merkitykseltään "käärmeen merkkiä", eli jotain pahaa, josta voitiin päätellä kyseisen merkin omaavan henkilön tehneen jotain rikollista. Sana lieventyi jossain vaiheessa tarkoittamaan häpeää - merkitys, joka siihen tänä päivänäkin tietyissä yhteyksissä liitetään. (van Dinter 2005, 31.)

Noin vuodesta 400 alkaen myös Rooman armeijaan värvätyille sotilaille tatuointi käsivarsiin heidän joukko-osastonsa tunnus sekä armeijaan liittymisen päivämäärä (van Dinter 2005, 31). Tällainen merkintätapa varmasti helpotti sotilaiden erottuvuutta toistensa joukosta ja lujitti ryhmähenkeä. Tämän käytännön yleisyydestä Rooman armeijassa

tai ylipäättään siitä, oliko se pakotettua vai vapaaehtoista, ei löydy kuitenkaan enempää tietoa.

Kun roomalaiset laajensivat imperiumiaan Pohjois-Eurooppaan ja Brittein saarille, he kohtasivat kelttiläiset ja germaanisiet heimot, joista varsinkin kelttiläisten bretonien ja piktien käsitetään saaneen nimensä tatuointiansa perusteella. Bretonien nimi viittaa bretagnelaiseen “erivärisillä väreillä maalattua” tarkoittavaan sanaan breiz. Pikti-nimitys taas tulee joko keltinkielisestä “etsattua” tarkoittavasta sanasta tai latinankielisestä sanasta, joka tarkoittaa maalattua.
(Ruotsalainen 2001, 15.)

Keltit uuttivat tatuointipigmenttiä värimorsinko-kasvista, josta saatiin sinistä väriä. Väriä hierottiin sen jälkeen halutun muotoisiksi viilleltyihin tai poltettuihin haavoihin, jolloin väriaine jäi haavan parantuessa arpikudoksen sisään. Van Dinter kertoo kirjassaan kreikkalaisen historioitsijan kirjoittaneen, että piktit nimenomaan polttivat kuumalla raudalla ihoa, minkä jälkeen morsinkoa hierottiin haavoihin pysyvän värimuutoksen saamiseksi ihoon. Kuvaillun kaltainen menetelmä vaikuttaa enemmänkin polttomerkinnältä kuin tatuoisimiselta. Siitäkin huolimatta lopputulos olisi ollut samanlainen, eli pysyvien merkintöjen jääminen ihoon. (van Dinter 2005, 33.)

Piktien ja muiden kelttiheimojen harjoittaman tatuointikulttuurin ja siihen sisältyneiden kuvateemojen syvällisemmistä tarkoituksista ei ole säilynyt juurikaan luotettavaa tietoa. Niiden uskotaan kuitenkin toimineen lähinnä tunnuksina, mitkä ovat ilmentäneet hierarkiaa ja statusta heimon sisällä, mutta niistä lienee ollut hyötyä myös sodassa antamalla kantajalleen pelottavan ulkonäön. Julius Caesar on todennut

kirjassaan Kelttiläissota, että kuvioidut keltit olivat taistelussa pelottava näky. (Juntunen 2004, 25.)

Roomalaisten valloitettua Brittein saaret tatuoinnit levisivät entistäkin laajemmalle valtakunnan muillakin alueilla. Tämän johdosta Rooman kristinuskoon kääntynyt keisari Konstantinus sääti hyvin pian tatuoinnin kieltävän lain, koska tatuointien käsitettiin olevan kristinuskon näkökulmasta katsoen pakanallinen käytäntö. Ihmisen ajateltiin olevan jumalan omaksi kuvakseen luoma, ja tämän kädenjälkien parantelu tulkittiin äärimmäiseksi synniksi. (Juntunen 2004, 25.)

Kristinuskon Eurooppaan leviämisen myötä suhtautuminen tatuointeihin muuttui entistä kielteisemmäksi, eikä niistä tältä ajanjaksolta ole muuta kuin hajanaisia merkintöjä, kuten esimerkiksi vuodelta 787, jolloin Paavi Hadrianus I julisti jumalattomana tapana pitämänsä tatuoinnin kerettiläiseksi toiminnaksi (Ruotsalainen 2001, 16).

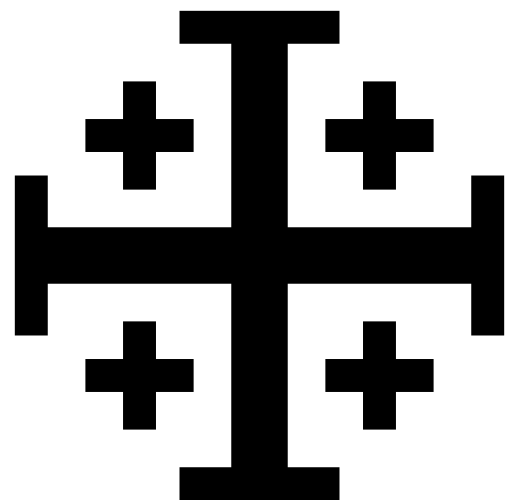
Pohjoismaat eivät vielä tuohon aikaan olleet kuitenkaan osa kristittyä Eurooppaa, joten Paavin puheilla ei olisi ollut vaikutusta Suomessa ja Skandinaviassa. Siitä, harjoitettiinko Pohjoismaissa muutenkaan kehon tatuointia siihen aikaan, missä määrin ja missä yhteyksissä, ei kuitenkaan ole olemassa minkäänlaisia varmoja lähteitä, jotka vahvistaisivat asian.

Paavin julistuksen ohella Northumberlandin kirkolliskokous teki kuitenkin samana vuonna tarkasti määritellyn eron suhtautumisessa epäpyhäksi koettujen ja kristillisten tatuointien välillä. Heidän mukaansa jos henkilö käy läpi tatuointikoettelemuksen jumalan vuoksi, häntä tulee ylistää. Mutta mikäli joku antautuu tatuoitavaksi taikauskaisista syistä pakanoiden tapaan, hän ei hyödy siitä mitenkään. Tällä kirkollisneuvosto viittasi

erityisesti Brittein saarten heimojen perinteisiin tatuointikäytäntöihin, joita siihen aikaan vielä ilmeisesti jossain määrin harjoitettiin. (Hemingson 2009, 74.)

“Uskontojen suhtautuminen tatuointeihin on yleensäkin ollut sangen voimakasta, vaihdellen täydellisestä kieltämisestä suosimiseen” (Ruotsalainen 2001, 15).

Vaikka kristinusko näin olettaen linjasi uskonnolliset tatuoinnit sallittujen listalle, ei tatuointien ottaminen kuulunut kuitenkaan suurten kansanjoukkojen harrastuksiin. Ristiretkien aikana, 1200-luvulla pyhässä maassa kävijöiden tavaksi muodostui ottaa paikan päällä itselleen uskonnollisia tatuointeja ikään kuin matkamunistoksi ja todisteeksi siellä käymisestään. Erityisen suosittu oli niin kutsuttu Jerusalemin risti-kuvio, jossa oli keskellä yksi suuri risti ja kulmissa neljä pienempää. (kuva A.) Uskonnollisista tatuoinneista tuli entistäkin suosituimpia 1600- ja 1700-luvuilla, ja nekin olivat useimmissa tapauksissa Jerusalemissa otettuja matkamunistoja. (Juntunen 2004, 27–28.)

*Kuva A. Jerusalemin risti
(Wikipedia 2015a).*

Tatuointien uuden ja pysyvän tulemisen Eurooppaan voidaan katsoa alkaneen suurten löytöretkien aikana, jolloin tutkimusmatkailijat alkoivat tuoda matkoiltaan alkuasukkaita mukanaan Eurooppaan ihmeteltäviksi. Vaikka tatuointi ei ollut enää yleinen käytäntö Euroopassa, tutkimusmatkailijat havaitsivat sen olevan erittäin suosittua kaukaisissa ja eksoottisissa maissa. Merkittävimpinä pidetään kapteeni James Cookin Uuteen-Seelantiin ja Polynesian tekemiä retkiä, joiden aikana Cook ja useat hänen matkakumppaneistaan kirjoittivat paljon tatuoinneista sekä niiden erilaisista ilmenemismuodoista alkuperäiskansojen keskuudessa (Ruotsalainen 2001, 16–17).

Kapteeni Cookin ja hänen merimiestensä voidaan katsoa aloittaneen tradition merimiesten tatuoinneista, kun etenevässä määrin yhä suurempi osa kauas seilanneista merimiehistä palasi kotiin etelämeren saarilla tehtyjä tatuointeja nahassaan. Itse sana tatuointi tulee polynesialaista lyöntiä tai raapaisua tarkoittavasta sanasta *ta*, jonka senkin sanotaan olevan Cookin matkojen tuliaisia. (Ruotsalainen 2001, 16–17.)

Toisten lähteiden mukaan tattoo-sanana olisi tuonut englannin kieleen Kapteeni Bougainville, joka seilasi etelämerellä jo ennen Cookia, vuosina 1766–69. Tosin joidenkin lähteiden mukaan sana olisi tullut englannin kieleen jo niinkin aikaisin kuin vuonna 1644. (Juntunen 2004, 28.)

1700-luvun lopulla merimiestatuoinnit yleistyivät siinä määrin, että niille kehittyi vähitellen oma kuvakielensä. Pian satamakaupunkeihin perustettiin tatuointiliikkeitä. Ensimmäisenä ammattitatuojana

pidetään kuitenkin Martin Hildebrandtia, joka avasi New Yorkissa oman tatuointistudion vuonna 1864. Tattooer-sanan englannin kieleen keksi parikymmentä vuotta myöhemmin Sutherland Macdonald, joka vaikutti myös tatuointikoneen kehittämiseen. (Juntunen 2004, 29.)

1920-luvulle tultaessa tatuointien ottaminen alkoi kuitenkin harvinaistua, eikä kuvien ottaminen ollut enää muotia. Ensimmäisen maailmansodan aikoihin Englannin armeija tosin otti käyttöön tavan merkitä kiinni jääneet sotilaskarkurit D-kirjaimella, joka juontui englannin kielen karkuria tarkoittavasta sanasta *deserter*. Käytännöstä tulevat jokseenkin mieleen roomalaisten tavat, heidän tatuoidessaan orjia ja sotilaita kaksituhatta vuotta aikaisemmin. (Juntunen 2004, 31.)

Sotien aikana Euroopassa tatuoinnit otettiin muutoinkin käyttöön enemmänkin rangaistus- ja merkintätarkoituksissa kuin kehotaiteena. Kansallissosialistisessa Saksassa ei-toivotut ryhmät, kuten kommunistit, juutalaiset ja homoseksuaalit merkittiin tatuoinnein (Ruotsalainen 2001, 24).

Varsinainen kaupallinen tatuointi alkoi yleistyä laajemmin 1960-luvulla. Suomessa tatuoinnin harjoittaminen liiketoimintana oli pitkään kiellettyä. Oletettavasti Suomen ensimmäinen laillinen tatuointistudio avattiin vuoden 1987 aikoihin (Ruotsalainen 2001, 22). Tatuointi ei vielä tuolloin ollut Suomessa yleistä, ja ajattelutapa siitä, että tatuointeja oli vain vankilakundeilla ja merimiehillä oli varsin tavanomainen. Varsinkin vanhemman polven suomalaisilla tämä käsitys oli yleinen, ja siinä he olivat tietyllä tavalla oikeassa, koska Suomessa ei tuolloin ollut samanlaista tatuointikulttuuria kuin esimerkiksi Englannissa, Yhdysvalloissa tai Keski-Euroopan maissa. Nykyinen suomalainen tatuointikulttuuri on kehittynyt hyvin nopeasti 80-luvun alkuaikojen jälkeen. Tatuointiliikkeitä on arvioiden mukaan nykyään Suomessa yli sata,

ja tatuoinnit ovat valtavirtaistuneet. (Juntunen 2004, 195–200 ja 205.)

3.2 Tatuointityylin käsitteiden ja kuvaston alkuperästä

Suomenkielessä en ole havainnut tutkimuksen kohteena olevasta tatuointityylistä käytettävän mitään vakiintunutta termiä. Koska kuvaston tematiikka ja aiheet tuovat useimmilla mieleen viikinkeihin liitettyjä mielikuvia jollain tasolla, olen toisinaan kuullut niitä kutsuttavan viikinkitatuoinneiksi. Tämä ei kuitenkaan ole sopiva nimitys useammastakaan syystä, ja se on jopa jossain määrin harhaanjohtava, koska moderni populaarikulttuuri on muokannut mielikuvaa viikingeistä niin paljon, että suurimmalla osalla viikinkeihin liitetystä tatuointikuvastosta ei ole mitään tekemistä todellisuuden kanssa historiallisesta tai kulttuurisesta näkökulmasta katsottuna. Usein sen kaltaiseksi määriteltävä kuvasto tuo ennemminkin mieleen sarjakuviin tai elokuvaan liitettyjä mielleyhtymiä.

Lisäksi jos tyyliin kuuluvaksi mielletään Suomessa esiintyviä kuva-aiheita, nimitys viikinkitatuoinneista olisi näiltäkin osin harhaanjohtava, koska Suomi ei koskaan kuulunut täysivaltaisesti luoteis- ja pohjois-Euroopassa, nimenomaan Skandinaviassa vallinneen kulttuurin vaikutuspiiriin vuosina 790 -1066, jotka mielletään historiallisesti viikinkiajan alkamis- ja loppumisajankohdiksi. (Wikipedia 2015k.) Jotkin kuvastoon kuuluviksi mielletyt aiheet ovat lisäksi paljon myöhemmältä ajalta.

Tatuointityyliin liittyvien käsitteiden nimeäminen on hankalaa muun muassa siksi, ettei tyylillä ole suomenkielessä ainakaan toistaiseksi vakiintunutta termiä. Sen vuoksi joissakin yhteyksissä käytetty englannin-

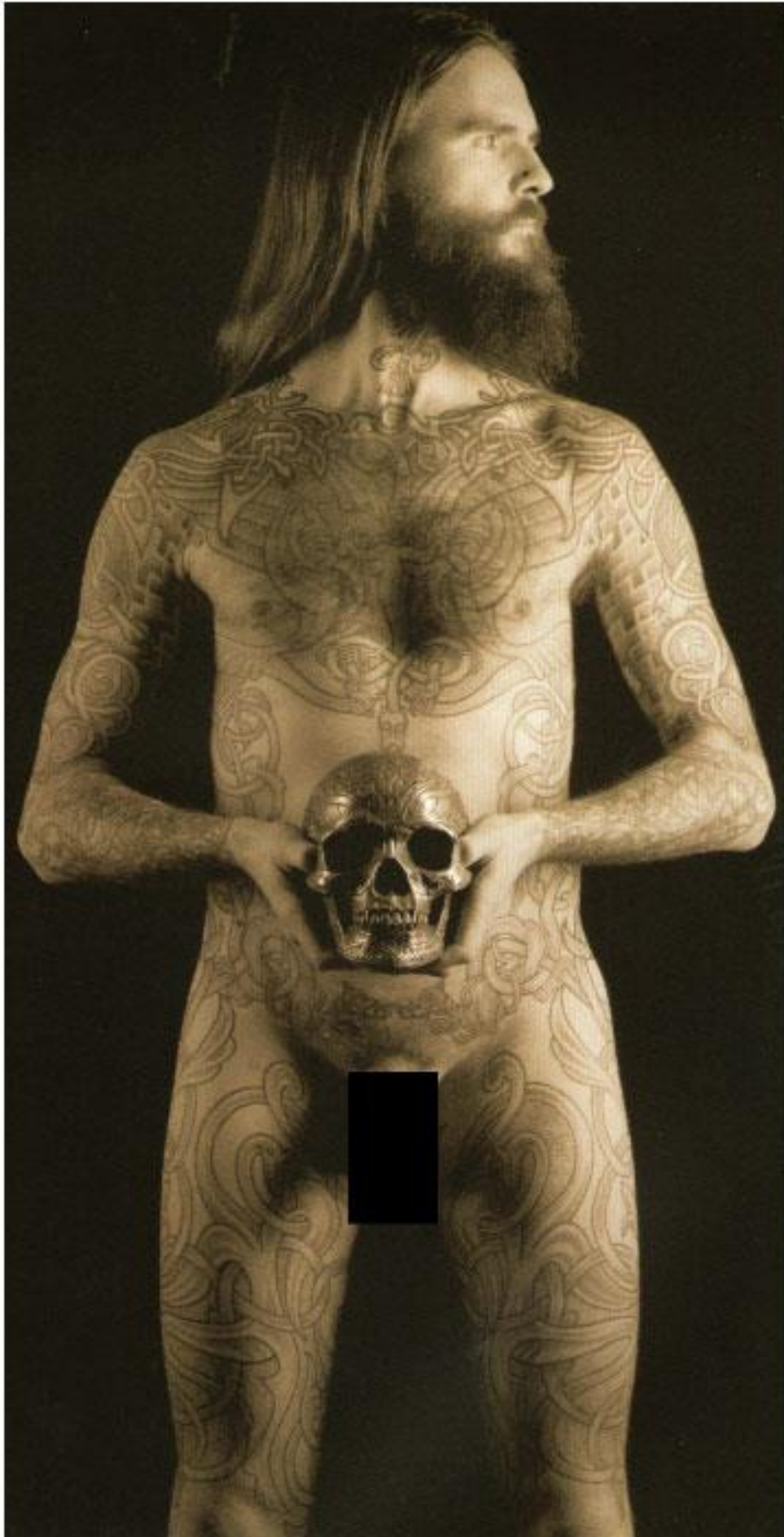
kielinen termi “Nordic style” tai nordic-tyyli eli pohjoismainen tyyli sopii ehkäpä tatuointityylin kuvaukseen parhaiten.

Varsinaista “kovaa” tieteellistä tatuointeja koskettelevaa kirjallisuutta on olemassa hyvin vähän (Ruotsalainen 2001, 8).

Toisin kuin antiikin aikana eläneiden kelttien tatuointikulttuurin tai nykyään hyvin suosittujen tatuointityylien, kuten polynesialaisten heimotatuointien tai vaikkapa japanilaisten tatuointien alkuperänä olevien kuvateemojen tapauksessa, pohjoismaisen tyylin ja kuvateemojen historiallisesta esiintymisestä nimenomaan tatuointeina ihmiskehossa ei ole olemassa juuri minkäänlaisia luotettavia lähteitä.

Ainoa tunnettu historiallinen kuvaus on 1000-luvulla eläneen arabin, Ahmad ibn Fadlanin kirjoitus hänen kohtaamisestaan skandinaavien kanssa Volgalla joita Itä-Euroopassa siihen aikaan kutsuttiin ruseiksi. Ahmad ibn Fadlan kuvaa kirjoituksessaan heidän olleen “tatuoituja sormenpäistä kaulaan” tummansinisillä tai tummanvihreillä “puu-kuvioinneilla” sekä muilla “figuureilla”. (Wikipedia 2015b.)

On tietenkin mahdotonta saada selville, minkä näköisiä nämä oletetut tatuoinnit ovat mahdollisesti olleet, mutta lähtökohtaisesti Fadlanin kuvaus antaa kuitenkin viitteitä siitä, että kehon tatuointi ei ollut tuntematon käytäntö 1000-luvulla Pohjoismaista lähtöisin olevien kansojen keskuudessa.

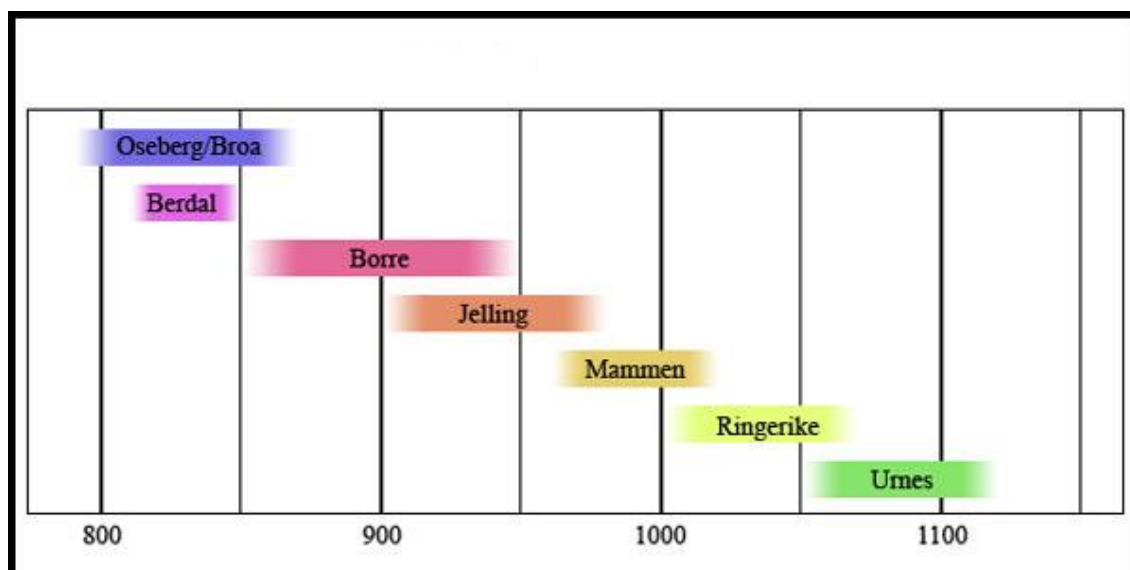
kuva B. Pohjoismaista tatuointityyliä edustavilla kuvioilla tatuoitu henkilö (Faust 2013, 43).

Millainen sitten on nykyisessä pohjoismaisessa tatuointityylissä yleisimmin esiintyvien kuva-aiheiden alkuperä? Taidesuuntaukseen, josta tatuointityyli on ottanut eniten vaikutteita, viitataan englannin kielessä termillä “interlacing art”, joka suomeksi käännettynä tarkoittaa suunnilleen punottua tai limittyntä taidetta. Tämän tyyllisen taidemuodon juuret ovat Euroopan kansainvaellusajan taiteessa (n. 300–900 jkr) Vuonna 700 siitä tuli vähemmän yleistä Euroopassa, paitsi Brittein saarilla ja Skandinaviassa, jossa se häviämisen sijaan jatkoi kehittymistä. Tämän aikakauden taiteesta kehittyi myös Brittein saarten niin kutsuttu insulaarinen taide, jonka piiriin nykyisin suosittuna tatuointityylinäkin tunnetuksi tulleet “kelttisolmutkin” voidaan lukea. (Wikipedia 2014c.)

Kansainvaellusajalla Pohjois-Euroopassa yleisesti esiintyneeseen punos-taiteeseen viitataan yleensä germaanisena zoomorfisena taiteena, jonka keskeisiin piirteisiin kuuluvat abstraktisti ja epäluonnollisesti kuvatut eläinhahmot, jotka usein esiintyvät toisiinsa monimutkaisesti solmittuina tai punottuina. Tällaisen taidesuuntauksen ominaisuudet ja ilmenemis-muodot olivat pitkään verrattain tutkimattomia, kunnes ruotsalainen kulttuurihistorioitsija ja arkeologi Bernhard Salin (1861–1931) julkaisi vuonna 1904 aiheesta tutkimuksen, joka luokitteli tyylisuuntaukset kolmeen eri luokkaan niiden ilmenemisen aikajärjestyksen perusteella. Kahden ensimmäisen esiintymisalue oli pääosin luoteis-Euroopassa ja kolmannen Skandinaviassa. (Wikipedia 2015d.)

Tämä kolmas tyyli jakautuu vielä kuuteen eri alaluokkaan, jotka on nimetty alkuperäisen löytöpaikan mukaan. Kuvan B. taulukkoon on merkitty eri tyylien nimet aikajärjestyksessä. Taulukon alla olevat luvut kuvaavat vuosisataa, jolla tyylin käyttö taiteessa esiintyy. Näissä tyyleissä esiintyvään kuvastoon perustuu suurin osa tutkimuksen kohteena olevassa tatuointityylissä käytetystä kuvastosta.

kuva C. Skandinaavisten eläintyylien aikajana (Wikipedia 2015e).

Tyyliin liittyviin kuvateemoihin voidaan lukea kuuluvaksi eläinaiheisten ornamenttikuvien ohella myös suuri määrä erilaista symboleja ja merkkejä, joista osa on Suomessakin melko tuttuja muistakin yhteyksistä. Esimerkiksi niin kutsuttu Ukonvasara on monelle tuttu armeijatavaraliike Varustelekan logosta sekä Kalevalakorun teettämästä riipuksesta, joka perustuu alkuperäiseen arkeologiseen korulöytöön.

kuva D. Kalevala korun Ukon vasara -koru (Kalevala Koru 2014).

kuva E. Henkilön kädessä oleva vasaratatuointi (itse otettu kuva).

kuva F. Armeijatavaraliike Varustelekan tunnus (varusteleka 2014).

Erityyppiset vasara-aiheet ilmenevät muutenkin toistuvasti tyylin edustamissa tatuoinneissa monin eri tavoin kuvattuna johtuen mitä oletettavimmin sen pohjoismaiseen mytologiaan liitetystä kontekstista ja mielikuvasta ukkosenjumalan aseena. Tatuoinneissa esiintyvät kuva-teemat voivat näin osaltaan korostaa niiden kulttuurista yhteyttä tatuointityyliin samoin kuin vaikkapa polynesialaisten tatuointien kuvalliset merkitykset niiden yhteyttä paikalliseen kulttuuriin.

kuva G. vasara-aiheinen tatuointi henkilön selässä (Faust 2013, 95).

Tietysti voidaan pohtia kysymystä siitä, missä kulkee raja määrittelylle sen suhteen, milloin jotkin tatuoinnit edustavat jotain tiettyä tyyliä pelkästään kuvateemansa perusteella, vai ovatko ne yksinkertaisemmin tulkittuna pelkästään vain jotain esinettä tai asiaa kuvaavia tatuointeja. Itse tulkitsisin pohjana käytetyn kuva-aiheen alkuperän sekä ennen kaikkea toteutustyylin määrittelevän sen, mihin kategoriaan tatuointi luokitellaan.

Yhteinen ja kaikkein selkein nimittäjä tatuoinneissa esiintyville kuva-aiheille on niiden historiaan pohjautuva alkuperä, eivätkä ne siten edusta mitään viime vuosikymmeniin tai nykyaikaan perustuvia ilmiöitä tai populaarikulttuuria. Pohjoismaissa ja Suomessakin monista muista yhteyksistä tutusta hannunvaakuna-merkistä, joka niin ikään löytyy Kalevala Korun mallistosta, vanhin löydetty esimerkki on peräisin tuhat vuotta vanhoista suksista, jotka on löydetty Suomesta. Nykyään se on tuttu näky esimerkiksi nähtävyyttä tarkoittavassa liikennemerkissä. (Wikipedia 2014f.)

*kuva H. Kalevala
Korun hannun-
vaakuna-koru
(kalevala koru 2014).*

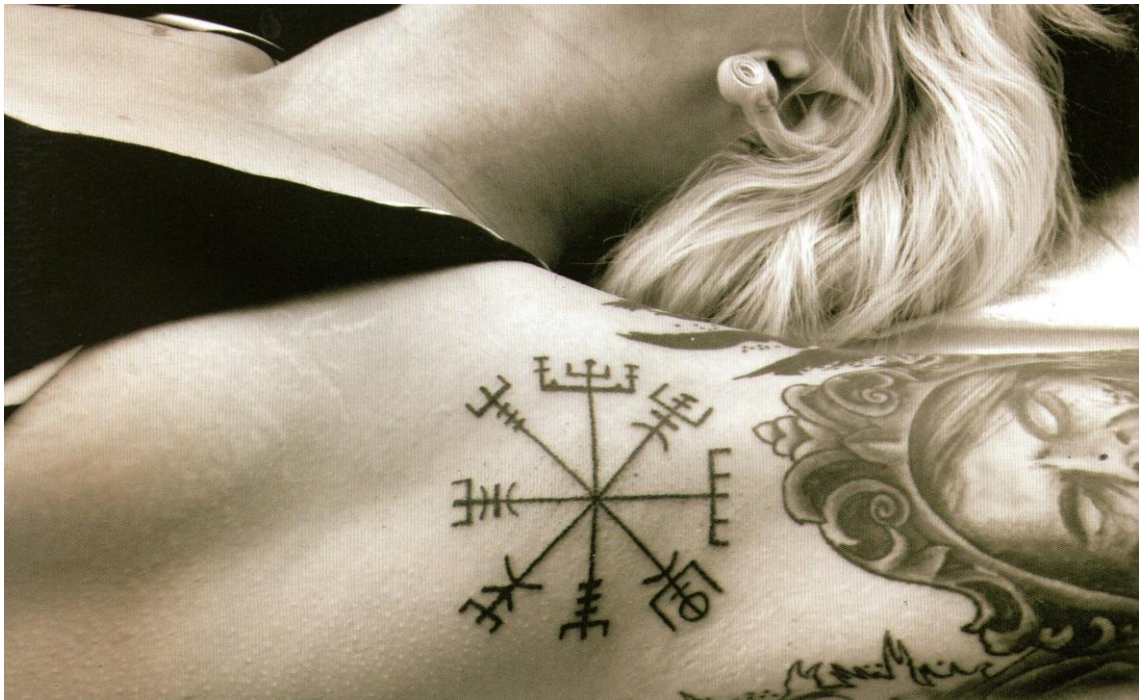

*kuva I. Hannun-
vaakuna-aiheinen
tatuointi (Faust, 2013, 73).*

*kuva J. Nähtävyyttä
tarkoittava liikennemerkki
(Wikipedia 2014f).*

Tatuoinnilla on usein jonkinlainen merkitys kantajalleen. Jotkut kuvat tai symbolit sisältävät merkityksiä, joiden ajatellaan tai toivotaan vaikuttavan jollain tavoin elämään, usein positiivisesti. Islantilaista alkuperää olevan Vegvísirin oletettiin menneinä vuosisatoina estävän kantajaansa eksymästä esimerkiksi huonossa säässä (Wikipedia 2015g). Samalla tavoin nykyaikana henkilö saattaa toivoa Vegvísiriä ihoonsa tatuointina sen elämää oikeassa suunnassa pitävien ominaisuuksien vuoksi. Vaikkei eksyminen huonossa säässä olekaan konkreettisimpia kuviteltavissa olevia uhkia nykyään, kuvion alkuperäinen tarkoitus sekä siihen liitetyt ominaisuudet pysyvät samanlaisina.

kuva K. Vegvísir-aiheinen tatuointi (Faust 2013, 84).

4 TATUOINTITYYLIN SUHDE MUIHIN TYYLEIHIN

4.1 Suhde kelttiläisiin tatuointeihin

Tutkimuksen kohteena olevalla tatuointityyli kuuluu pitkälti samaan kategoriaan sellaisten tyylien kanssa, joiden kuvien alkuperänä ovat eri maiden ja alkuperäiskansojen kulttuurien taiteessa esiintyvien kuvien käyttö tatuoinneissa. Ulkonäöllisesti sekä historiallisesti se on kaikkein lähimpänä kelttiläiseksi kutsuttua tatuointityyliä. Usein ne myös sekoitetaan siten, että kaikkia etäisestikin niiden näköisiä tatuointeja kutsutaan kelttitatuoinneiksi.

”Kelttiläisissä solmuissa on vahvasti muinaisnorjalaisia vaikutteita ja niiden tarkasta alkuperästä väitellään jossain määrin” (Hemingson 2009, 78).

Kyseiset vaikutteet johtunevat siitä, että molemmat tyylit pohjautuvat samaan eurooppalaiseen kantamuotoon. Kelttiläinen ja mainittu muinaisnorjalainen tyylit eivät kuitenkaan ole sama asia, vaan Bernhard Salinin määritelmän mukaisesti norjalaistyyppiset ”solmut” voidaan lukea kuuluviksi kolmanteen zoomorfiseen tyyliin, jota esiintyy enimmäkseen Pohjoismaissa, eivätkä ne siten edusta kelttiläisiä solmuja (Wikipedia 2015h).

”Kelttitatuointien suosion Pohjois-Euroopassa ymmärtää hyvin, sillä kysehän on nimenomaan meidän omista kulttuurijuuristamme. Kuviot ovat oikeaa historiaamme, mitä ei suinkaan voi sanoa japanilaisista tai polynesialaisista tatuoinneista.” (Juntunen 2004, 92.)

Tämä on sinänsä varmasti totta, mutta Juntunen ei tee kirjassaan kuitenkaan minkäänlaista eroa keltti- ja pohjoismaisten tyylien suhteen, vaan niputtaa ne samaan kategoriaan kuuluviksi. Uskaltaisin veikata, että esimerkiksi suomalainen tai vaikkapa ruotsalainen henkilö, joka valitsee itselleen tatuoinnin sen perusteella, että haluaa sen heijastelevan kulttuurisia juuriaan, kokee pohjoismaisen tyylin mukaiset kuvateemat kelttiläistä tyyliä itselleen läheisemmäksi. Tietyissä solmuihin perustuissa kuva-aiheissa erot ovatkin hiuksenhienoja, minkä johdosta asiaa tuntemattoman silmiin ne varmasti näyttävätkin melko samanlaisilta.

kuva L. Kelttiläistyylinen risti (Wikipedia 2014i).

kuva M. Riimukivi Upplannista, Ruotsista (Wikipedia 2014c).

Yllä olevissa kuvissa esiintyvissä kivissä on molemmissa punos-tyylistä kuviointia, mutta asiaa tuntematonkin voi erottaa selkeästi, kuinka erilaisia ne ovat tyyliltään toisiinsa verrattuna. Vasemmanpuoleisessa, ristiä kuvaavassa kivessä kelttiläistyylliset kuviot noudattavat tiukan symmetristä

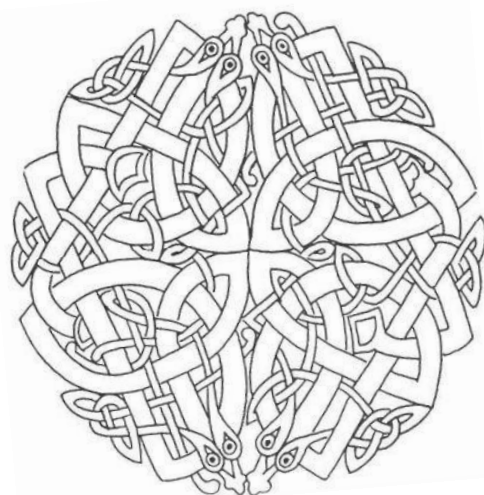
kuva N. Kuvan M. tyyliä edustava tatuointi henkilön kädessä (Faust 2013, 88).

kaavaa, kun taas oikean puoleisessa riimukivessä olevat, Salinin kolmatta zoomorfista tyyliä edustavat pohjoismaiset kuviot eivät noudata niinkään symmetristä kaavaa. (kuva L, kuva M.)

Monet nykyisten kelttityylisten tatuointien kuva-aiheet ovat lähtöisin nykyisen Irlannin alueella asuneiden munkkien 800-luvulla tekemästä Book of Kells -opuksesta. Neljä evankeliumia sisältävä teos on yksi maailman vanhimmista kirjoista. Alkuperäistä teosta säilytetään Dublinissa Trinityn yliopiston kirjastossa. (Juntunen 2004, 92.)

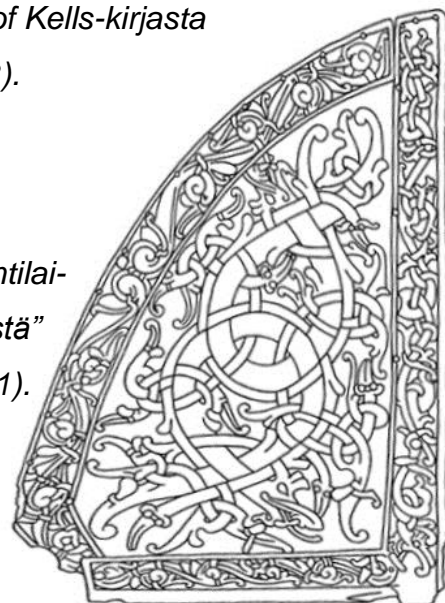
Vaikka molempien tyylien alkuperä perustuu hyvin vanhaan historialliseen kuvastoon, toisin kuin useimmiten kelttiläisten kuvien tapauksessa, Nordic-tyylisten kuvioden alkuperä ei perustu mihinkään kirjallisiin lähteisiin, vaan ne ovat peräisin lähestulkoon ainoastaan metalliin, puuhun ja kiveen tehdyistä kaiverruksista. (Wikipedia 2014e.)

Viereisessä kuvassa O. on kelttiläistyylinen ääriiivakopio Book of Kells-opuksessa olevasta eläinaiheisesta kuvioinnista. Alempi kuva P. taas on ääriiivapiirros alun perin Gotlantilaisesta pronssista valmistetusta ”tuuliviiristä”, jossa on myös eläinaiheinen teema.

kuva O.

Kuviointi Book of Kells-kirjasta
(Davis 2008, 12).

kuva P.

Piirros Gotlantilaisesta ”tuuliviiristä”
(Smith 1999, 21).

Nopeasti katsottuna kuvat näyttävät jokseenkin yhtä sekavilta, mutta erot kuvioiden ryhmityksessä ja luonteessa voi havaita melko nopeasti. Tarkemman symmetrisen rakenteen lisäksi kelttiläisissä kuvioissa on yleensä havaittavissa vähemmän irtonaisia päätteitä. Pohjoismaista tyyliä edustavissa muodoissa ja kuvioissa esiintyvien eläinten päät on usein myös kuvattu eri tavalla.

Arkeologisiin löytöihin tai muuten historiallisiin lähteisiin perustuvat kuvat tarjoavat erinomaisen pohjan omien ideoiden soveltamiseen, mikäli haluaa tatuointinsa muistuttavan tyyliltään selkeästi ja oikeaoppisesti joko kelttiläisiä tai pohjoismaisia eläin- tai punoskuvioita. Joissain tapauksissa erot yksityiskohdissa voivat kuitenkin olla niin häilyviä, että näiden kahden tyylin erottaminen voi olla hankalaa. Silloin mahdollisen pohjana olleen historiallisen kuvan alkuperän tietämisestä voi olla hyötyä määrittävänä tekijänä.

Toisin kuin pohjoismaista tyyliä edustavien kuvien tapauksessa, kelttiläiset tatuoinnit ovat erillisenä, omaksi lajikseen luokiteltavana tatuointityylinä kansainvälisestikin hyvin tunnettuja. Kelttiläisten tatuointien mestareita ovat englantilainen Mickey Sharpz ja hollantilainen Ronald Bonkerk (Juntunen 2004, 94).

4.2 Suhde tribal-tatuointeihin

Joissain yhteyksissä olen havainnut nordic-tyylisiä sekä myös keltti-tatuointeja sekoitettavan tribaaleihin. Tribal-tatuointien alkuperä on pitkälti peräisin Borneon, Indonesian ja Pohjois-Amerikan eteläisen ja luoteisen Tyynenmeren alkuperäiskansojen harjoittamasta kehotaitteesta (Hemingson 2009, 9). Nykyisessä tatuointikulttuurissa sekä

yleisemminkin kansankielessä tribal-tatuointi käsitetään pitkälti koko-mustaksi, piikikkääksi, kiemuraiseksi läiskäksi, joka ei itsessään tarkoita mitään. Tribaalit tulivat länsimaiseen tatuointikulttuuriin 1960-luvun alkupuolella, kun amerikkalainen tatuointiartisti Cliff Raven kehitti niistä omintakeisen tatuointityylin (Juntunen 2004, 90).

Lopullisesti tribaalit löivät itsensä läpi vuonna 1982, kun Don Ed Hardy julkaisi aiheesta kirjan *New Tribalism*. Tämän jälkeen erilaiset tribaali-mallit alkoivat olla jokaisen tatuointistudion peruskalustoa. (Juntunen 2004, 90). Samana vuonna Don Ed Hardyn tuntema ja tatuointien tekoon rohkaisema polynesialaissyntyinen Leo Zulueta, jota nykyisin kutsutaan ”modernin tribaali-tatuoimisen isäksi”, alkoi tatuoida ammatikseen (Wikipedia 2015j).

Tutkimukseen käyttämässäni lähdekirjallisuudessa oli pari mielenkiintoista tekstiosuutta tribaleihin liittyen. Juho K. Juntunen kertoo:

”Mutta kukapa tietää, vaikka tribaali-tatuointienkin suosion takana on tiedostamaton sanoma. Ehkä länsimaiset ihmiset hakevat niiden kautta kadonnutta primitiivisyyttään, ehkä he uskovat löytävänsä uudelleen menetetyn suhteen luontoon. Mutta miksi se tehdään Uudesta-Seelannista tai Borneosta peräisin olevilla kuvilla, miksi luontoa ei etsitä

kuva Q. Tyypillinen tribaliksi käsitettävä kuvio (Ruotsalainen 2001, 28)

muinaisten suomalaisten symbolien voimalla? Ehkäpä Kalevala Koru julkaisee joku päivä omat tatuointimallistonsa.”

(Juntunen 2004, 17.)

On varmastikin totta useimmissa tapauksissa, että monet asioihin perehtymättömät ihmiset, jotka haluavat itselleen primitiiviseksi teemaltaan luonnehdittavaa tatuointia, löytävät aivan ensimmäiseksi edellä mainitut, Uudesta-Seelannista ja Borneosta peräisin olevat kuvat. Syy siihen on pitkälti siinä, että niiden suosio ja näkyvyys nykypäivän tatuointikulttuurissa ja eri medioissa on merkittävästi suurempi kuin esimerkiksi pohjoismaista tyyliä edustavien tatuointien. Useimmat, ainakin omaa sukupolveani edustavat ihmiset tuntevat vähintään yhden kaverin tai kaverin kaverin, jolla on tribaali tatuointuna johonkin paikkaan kehoa. Potentiaalisen asiakkaan ei tarvitse kovin työläästi hakea kuvista esimerkkejä alan lehdistä tai muusta mediasta, vaan malleja niistä löytyy runsaasti.

Jari Ruotsalainen mainitsee tribaaleista kirjassaan *Kosmeettisia häiriöitä*: “Tribal, aivan kuten sanan suorasta suomennoksesta heimo voi päätellä, on yleisnimitys kaikille sellaisille tatuointimalleille, jotka pohjautuvat erilaisiin perinteisiin alkuperäiskansojen visuaalisiin tyyliin. On huomattava, että näitä on enemmänkin kuin vain polynesianlainen ja kelttiläinen tyyli, vaikka ne ovatkin nykyään selkeästi yleisimmät ja siten virheellisesti ainoastaan niitä on ryhdytty kutsumaan tribaleiksi.” (Ruotsalainen 2001, 28.)

Jos tribaalin määritelmäksi otetaan vaikeaselkoinen tatuointikuvio, joka on peräisin jostain erikseen rajattavasta kulttuuripiiristä, kuten asia on Jari Ruotsalaisen mukaan, niin siinä tapauksessa polynesianlaisia, kelttiläisiä ja varmaan nordic-tyyliäkin edustavia tatuointeja voitaneen kutsua

tribaaleiksi. Huomioitakoon kuitenkin se, että kukaan tutkimusta varten haastattelemistani tatuointiartisteista ei pitänyt tribal-tatuoinnin käsitettä sovellettavana muihin tatuointityyleihin kuin tribaaleihin itseensä.

Rajausta ja määrittelyä siitä, milloin jokin kuva edustaa tiettyä tatuointityyliä ja mistä toinen alkaa, voidaan tietyissä tapauksissa pitää turhana hiusten halkomisena. Yleisemmän käsityksen mukaan vaikuttaisi kuitenkin siltä, että tribal-tatuointien ymmärretään tarkoittavan juuri Leo Zulueta -henkistä, kokomustaa, monimutkaista ja piikikästä kiehkuramaista kuviota.

Tribaalien kulta-aika kesti Suomessa noin 10 vuotta 90-luvun loppupuolelta alkaen, ja nykyään ne ovat jo osa melko taakse jäänyttä muotia suomalaisessa tatuointikulttuurissa, kuten Helsingin Sanomien tatuoinneista kertovan artikkelin otsikossa vuodelta 2014 tiivistetään: *“Tribaalit jäivät taakse – tatuoinneissa kiehtovat old school ja japanilaiset kuvat”* (Tarvonen 2014).

Kelttiläiset ja tribaalitatuoinnit korostuvat ulkonäkönsä puolesta muista tatuointityyleistä eniten, kun verrataan yhtäläisyyksiä nordic-tyyliin. Muiden tunnettujen tatuointityyliensä kanssa sillä ei visuaalisessa mielessä ole juurikaan yhtäläisyyksiä. Ainoa muihin primitiivisiksi alkuperältään luonnehdittaviin tyyleihin oleva yhtäläisyys löytyy tatuointien tekotavasta. Tatuointityylin historiallisen luonteen perusteella jotkut harrastavat kuvien tekemistä varsin alkukantaisilla välineillä pyrkien jäljentämään koko tatuointiprosessin samoilla menetelmillä, millä niitä mahdollisesti tehtiin satoja vuosia sitten. Kuvan R. tatuointivälineet koostuvat pelkästä tikusta, johon on kiinnitetty neula tai neuloja ja toisesta kepeistä, jolla nakutetaan tikkua, jossa neula on. Samanlaista

tekniikkaa sovelletaan perinteisten, autenttisten polynesialaisten heimo-tatuointien tekemiseen, sekä Japanilaisessa tatuointityylissä, jota kutsutaan nimellä *tebori*. (Faust 2013, 188.)

kuva R. Tatuointien tekoa primitiivisillä välineillä (Faust 2013, 189).

4.3 Tatuointityylin asema nykyään ja sen toteuttajat

Sen lisäksi missä määrin ja millaiset ihmiset ottavat tyylin edustamia tatuointeja, olin myös kiinnostunut selvittämään tatuointityylin edustusta eri medioissa sekä sitä millaiset henkilöt ovat erikoistuneet toteuttamaan tyyliä edustavia tatuointeja. Olin tietoinen muutamista ulkomaisista studioista jo ennen kuin aloitin tekemään opinnäytetyötä.

Lähdetietoa siitä, onko tatuointityylin edustamien kuvien ottamiseen jotain erityisiä syitä, on vaikea löytää. Kuvien tyylin, symboliikan ja heikon tunnettavuuden perusteella ne kuitenkin luovat vaikutelman siitä etteivät ne ole nykyisestä populaarikulttuurista vaikutteita ammentavien ihmisten suosiossa. Onko sitten olemassa jonkinlaista yleistettävää kuvausta ihmisistä jotka sen kaltaisia tatuointeja ottavat? Haastatteluista saamissani vastauksissa keskeinen nimittäjä ainakin vaikuttaa olevan se, että ne ovat yleisempiä miehillä. Faustin kirja tosin sisältää hyvin runsaasti kuvia naisista joilla on tyylin edustamia tatuointeja, joten tästäkin päätelmästä ei voi vetää mitään varsinaisia yleistäviä johtopäätöksiä. Erot tatuointityylin suosittavuudessa eri sukupuolten välillä saattavat tietenkin olla toisistaan hyvin eroavia eri maiden välillä, mutta tästä olettamuksesta on hankalaa löytää tilastollisia faktoja.

Vaikken löytänytkään tatuointityyliä käsitteleviä artikkeleita alan lehdistä, eteeni tuli tutkimuksen edetessä tatuointistudioita, jotka ovat erikoistuneet tyylin edustamien tatuointien toteuttamiseen. Osa studioista oli minulle ennestään tuttuja eri yhteyksistä ja olin tutustunut niihin aikaisemmin lähinnä sosiaalisen median kautta. Selvittäessäni tyylin toteuttamiseen erikoistuneita studioita, esille nousivat erityisesti tanskalaiset Skin & Bone Tattoo, Meatshop Tattoo, Kunsten på Kroppen sekä norjalainen Mjølner Tatovering. Studioista kertovien sivujen yhteydessä löysin myös Yhdysvalloista kotoisin olevan Lars Krutakin kirjoittaman artikkelin vuodelta 2013, joka käsittelee opinnäytetyön aiheena olevaa tatuointityyliä. Lars Krutak on antropologi, valokuvaaja sekä kirjoittaja joka on tehnyt useita tutkimuksia liittyen eri tatuointityylien kulttuuriin juuriin ja taustoihin. Nykyään Krutak työskentelee Smithsonian instituutissa Washingtonissa tutkimusassistenttina. (Wikipedia 2015l.)

Artikkelissaan Krutak kartoittaa tatuointityyliä edustavien kuvien ilmenemismuotoja nykyisessä tatuointikulttuurissa sekä niiden toteutus-tapoja ja haastattelee Kai Uwe-Faustia joka työskentelee tatuojana Kunsten på Kroppen -tatuointistudiossa Kööpenhaminassa. Krutak kertoo kirjoituksessaan olleensa kiinnostunut tietämään Faustin mielipiteen nordic-tyylisten tatuointien tulevaisuudesta alalla (Krutak 2013). Alla vapaa suomennos Faustin vastauksesta Krutakin kysymykseen:

“Meillä olivat kaikki nämä muotivirtaukset lähiaikoina tatuointien maailmassa, kuten alaselkä-tatuoinnit, kiinalaiset merkit, old school-tyyliset pääkallot, ja nyt muotia näyttäisivät olevan muotokuva-aiheiset tatuoinnit. Mutta samaan aikaan kun kaikki nämä trendit olivat suosittuja, nordic-tyylisiä tatuointeja tehtiin samanaikaisesti taustalla. Se ei ollut koskaan todella suosittua, mutta toisaalta ei myöskään koskaan kovin epäsuosittua. Se on kuitenkin tulossa suosittumaksi tällä hetkellä enkä usko, että niiden suosion laskua olisi näköpiirissä lähiaikoina.”
(Krutak 2013.)

Nordic-tyyliset tatuoinnit vaikuttaisivat tämän perusteella olevan yleisempi ja selkeämmin tunnettu käsite Tanskassa ja muissa pohjoismaissa kuin Suomessa. Toteuttamieni haastatteluiden kautta kävi ilmi, ettei tatuointityyliä edustavien kuvien teko ole Suomessakaan mitenkään tuntematon käsite tatuointiliikkeissä. Tietoa tyylin toteuttamiseen erikoistuneista henkilöistä nimenomaan Suomessa, en kuitenkaan kyennyt löytämään.

5 KYSYMYKSET AMMATTILAISTATUOIJILLE

Kävin 28.3.2015 Helsingin Kaapelitehtaalla vuosittain järjestettävillä Helsinki Ink -messuilla, tuttavallisemmin tatuointimessuilla, haastattelemassa ammatikseen tatuoivia henkilöitä ja kysymässä heidän mielipiteitään ja näkökantojaan tutkimuksen aiheena olevasta tatuointityylistä.

Koska messuilla oli yli 70 tatuointistudiota edustettuna, oli syytä tutkia hieman ennakkoon eri studioiden suuntautumista tatuointityylien suhteen. Studioiden omilta sivuilta löytyneiden kuvagallerioiden perusteella osasin päätellä, kenellä saattaisi olla mahdollisesti kokemusta ja mielipiteitä nordic-tyylisten tatuointien tekemiseen liittyen.

Haastateltavien määrää karsi myös se seikka, että tatuointiliikkeissä työskentelevät olivat nimenomaan töissä messuilla, ja monilla oli asiakkaita jatkuvasti, joten heillä ei ollut aikaa vastata haastatteluihin tai kysymyksiin.

Onneksi kuitenkin ruotsalaisen House of Pain -tatuointistudion henkilökunta sekä tamperelaisen Takomo tattoo Joni löysivät aikaa ja vastasivat mielellään kysymyksiini. Minulla oli 10 kohtaa sisältävä kysymyslomake, jonka annoin täytettäväksi (liite 1, liite 2). Kysymykset eivät olleet pitkiä tai erityisen monimutkaisia, ja halusin vastauksia nimenomaan olennaisina pitämiini seikkoihin.

Kysymyksiin saamani vastaukset olivat melko pitkälti saman tyyppisiä keskenään, ja huomasin, että mielipiteet tai mielikuvat tutkimuksen

kohteena olevasta tatuointityylistä olivat melko yleistettävissä. Huomioitavaa on kuitenkin se, että molemmat kysymyksiin vastanneet tatuointistudiot olivat pohjoismaisia, ja sen myötä tatuointityyli oli todennäköisesti tutumpi heille kuin se olisi ollut vaikkapa japanilaiselle tai brasilialaiselle tatuointistudiolle, jollaiset myös messuilta löytyivät.

Molempien tatuointistudioiden henkilöt antoivat luvan julkaista yrityksensä nimen tässä tutkimuksessa,

mutta House of Pain -studion vastaajat eivät halunneet nimiään julki. Tulkitsen vastauksia itse hieman jokaisen kysymyksen välissä.

a) House Of Pain

b) Joni, Takomo tattoo

Kysymykset ja vastaukset:

1) Onko sinulla omaa määritelmää tai käsitystä Nordic-tyylistä?

a) Tatuointeja, mitkä perustuvat pakanallisiin kuviin ja uskomuksiin

b) Luonnonläheinen, historiallinen, vahva kulttuuri

Olen ennenkin huomannut monien tulkitsevan tatuointityyliä siten, että se assosioidaan jollain lailla historiaa ja menneisyyttä kuvaavaksi. Tämä ei ole yllättävää ottaen huomioon kuvaston alkuperän hyvin vanhan historiallisen taustan. Nykyaikana jotkut tyyliä toteuttavat

tatuoiijat pyrkivät omaperäistämään ja luomaan omia visuaalisia tulkintojaan kuvastoon liittyvistä aiheista, mutta kuvien peruslähtökohdat ja alkuperä pysyvät samoina.

2) Onko "Nordic style" kyseisellä nimellä käsitettynä mielestäsi virallinen tatuointityyli, vai sopiiko joku toinen nimi kuvaukseen paremmin?

a) Nordic style on hyvin kuvaava nimi

b) Hyvinhän tuo kuvastaa kyseistä tyyliä

Vastauksista voi päätellä, etteivät kysymykseen vastanneet tatuoiijat olleet ainakaan itse törmänneet muihin tatuointityylistä mahdollisesti käytettäviin nimityksiin.

3) Oletko itse tehnyt tyyliä edustavia tatuointeja, tai onko sinulla itselläsi niitä?

a) Kyllä ja kyllä

b) Jonkin verran olen tehnyt, mutta lähinnä keltti/puukaiverrus tyyliä enemmän.

Molemmat vastaajat tiesivät kyllä heti, minkälaisesta tatuointityylistä on kyse, kun selitin heille asiani, mutta b:n vastauksesta voisi ymmärtää, että vastaaja ainakin jossain määrin kokee keltti- ja nordic -tyylisten tatuointien olevan samaa kategorialla, vaikka kuitenkin eri tyyliä.

Asiaan perehtymättömälle niiden erot saattavatkin jossain määrin olla epäselviä.

4) Voiko Nordic-tyylisiä tatuointeja mielestäsi kutsua tribaaleiksi, tai ovatko ne niitä?

a) Ei voi, eivät ole

b) Ei voi, ei ole

Tämän kysymyksen vastauksissa oli erittäin huomionarvoista, etteivät ammattilaistatuoijat tulkitse tyyliä luokiteltavan tribaaleiksi, vaikka esimerkiksi Jari Ruotsalainen kirjassaan Kosmeettisia häiriöitä tulkitsee tribaalin olevan yleisnimitys kaikille sellaisille tatuointityyleille, jotka perustuvat erilaisiin alkuperäiskulttuurien visuaalisiin tyyliin.

5) Eroaako tyyli mielestäsi kelttiläisistä tatuoinneista? Jos eroaa, miten?

a) Niissä on hiukan eroja siinä, miten ne piirretään. Kelttiläiset tatuoinnit ovat symmetrisempiä

b) Eroaa, kelttitatuoinnit ovat vain yhden tyylin sisältävä konsepti

Vastaajat osasivat hyvin kiteyttää lyhyesti olennaisimpia eroja tyylien välillä. Kelttitatuoinnit muodostuvat pelkästään lähes poikkeuksetta toistuvista, symmetrisistä kuvioista, kun taas nordic-tyylisissä kuvissa ei välttämättä ole symmetriaa ollenkaan. Toisessa vastauksessa b:n mainitsema yhden tyylin konsepti voidaan käsittää siten, ettei

keltiläisissä tatuoinneissa tunneta niiden alkuperänä olevasta historialliseen taidemuotoon kuuluvasta tyylistä erilaisia ja erikseen nimettyjä variaatioita, kun taas nordic-tyylissä niitä tunnetaan useita erilaisia eri aikakausilta (Wikipedia 2014e). Lisäksi nordic-tyyliin voidaan lukea kuuluviksi erilaisia symboleja, jotka eivät yksittäisesti kuvattuina ole välttämättä rinnastettavissa punos-tyyppiseen taiteeseen.

6) Onko eri maiden tatuointikulttuurissa mielestäsi eroja käsityksessä tyylin suhteen, vai onko se jopa enimmäkseen tuntematonta?

a) En tiedä

b) Varmaan sekä että

Ainakin molemmilla vastaajilla oli hyvin yhtenäinen käsitys tyylistä, mutta olisi ollut tietysti mielenkiintoista kuulla myös jonkun, muualta kuin Pohjoismaista kotoisin olevan tatuointiartistin näkökulmia asiasta, jolloin vastaus olisi saattanut olla erilainen.

7) Onko eri maiden tatuointikulttuurissa mielestäsi eroja suhtautumisessa tyyliin?

a) En usko

b) Varmasti

Vastaukset yllättivät hieman, koska ne olivat toisistaan täysin eriäviä. Tosin vastaajien käsitys saattaa toki perustua pelkkään olettamukseen,

tai johonkin muuhun kuin omakohtaiseen kokemukseen.

8) Ovatko Nordic-tyyliset tatuoinnit jotenkin sukupuolittuneita, vai ottavatko niitä niin naiset kuin miehetkin?

a) Oman kokemukseni perusteella enimmäkseen miehet

b) Miehet sekä naiset, tosin miehet enemmän

Vastaukset tähän kysymykseen ovat pitkälti omien havaintojeni mukaisia. Monet, jotka ovat pyytäneet minua tekemään tyyliä edustavia tatuointeja, ovat ilmaisseet kokevansa ne "miehekkäiksi", mutta olen tehnyt niitä myös naisille. Kysymys on myös varmasti pitkälti kiinni toteutuksesta: Miehet haluavat yleensä isohkoja kuvia ja naiset taas pienempiä.

9) Millainen on tyypillinen asiakas, joka toivoo tyyliä edustavaa tatuointia, vai onko sellaista?

a) Useimmiten henkilöitä, jotka ovat kotoisin pohjoismaista

b) Parrakas, vahvoja persoonia

Tatuointityyli on siis tavanomaisempi ihmisten keskuudessa, jotka ovat kotoisin Pohjoismaista. En ole itsekään koskaan havainnut tyylin edustamia tatuointeja muita kansallisuuksia edustavilla henkilöillä. Tämä huomio osaltaan tukee olettamusta siitä, ettei tyyli ole kovinkaan yleinen muualla Euroopassa. Vastaus liittyen parrakkaisiin asiakkaisiin taas vahvistaa näkemystä siitä, että tyylin edustamat tatuoinnit todella

ovat yleisempiä miesten keskuudessa.

10) Oletko havainnut, että nordic-tyyliset tatuoinnit olisivat yleistyneet viime vuosina?

a) En, ennemminkin niistä on tullut vähemmän yleisiä

b) En ikävä kyllä. Tuntuu, että ne olisivat olleet nosteessa 90- luvulla, sekä 2000-luvun alussa enemmän. Luulen tosin että ne tulevat takaisin, pienin muutoksin.

Nämä olivat sikäli yllättäviä vastauksia, etten ainakaan itse ole huomannut, että tyylin edustamat tatuoinnit olisivat olleet yleisiä tai “nosteessa” oikein missään vaiheessa. En tosin ollut perehtynyt alaan millään muotoa vielä 90- luvulla tai 2000- luvun alussa. En ole havainnut ainakaan Suomessa viitteitä siitä, että tyylin edustamat tatuoinnit olisivat tulossa takaisin, mutta tiedän kuitenkin, että esimerkiksi Tanskassa ja Norjassa on muutamia tatuointistudioita kuten esimerkiksi Meatshop Tattoo ja Mjölner Tatovering, jotka ovat erikoistuneet tyylin omaperäiseen toteuttamiseen.

6 YHTEENVETO

Aloitin opinnäytetyöni suunnilleen vuoden 2015 tammikuussa lähteiden kartoittamisella ja etsimisellä. Tätä aikaisemmin olin jo löytänyt tiettyjä tutkimuksessa hyödynnettäviä sivustoja ja aineistoja samaan aikaan koulussa käytävään, opinnäytetyön tekoon valmistavan kurssin tehtävissä käytettäväksi materiaaliksi. Koulussa vielä kesken olevat kurssit osaltaan

hidastivat opinnäytetyöni etenemistä. Kurssit suoritettuani pystyin keskittymään kokonaisvaltaisesti opinnäytetyöhöni, jolloin kirjoittaminen ja useampiin lähteisiin perehtyminen helpottui huomattavasti. Ainoa vähäisessä määrin epävarmuutta aiheuttanut työvaihe olivat vastausten saaminen haastattelukysymyksiin ammattitatuojilta, mikä ei sähköpostin kautta onnistunut. Onneksi kuitenkin sain suoritettua haastatteluosuuden lopulta Helsingin tatuointimessuilla maaliskuussa, vaikka olisinkin toivonut mahdollisuutta kyselyn toteuttamiseen useammallekin tatuojalle.

Toukokuun alkuun mennessä opinnäytetyöni oli pääpiirteiltään valmis lukuun ottamatta muutamien kappaleiden viimeistelyä sekä tekstin ulkoasuun liittyvää hiontaa. Tavoitteenani oli tehdä opinnäytetyön kokonaisuudesta kattava kuvaus pohjoismaisen tatuointityylin yleisistä ominaisuuksista, tutkia sen eri ilmenemismuotoja sekä selvittää siinä ilmeneviä epäselvyyksiä liittyen tyylin rinnastettavuudessa muihin tatuointityyleihin. Kuten nykyisen tietoyhteiskunnan aikakaudella saattaisikin olettaa, löysin Wikipediasta kohtalaisen helposti selkeitä ja rajaavia faktoja, joiden kautta pystyin selvästi osoittamaan tatuointityylin historialliseen alkuperään sekä ulkonäöllisiin yksityiskohtiin perustuvia eroja verrattuna esimerkiksi kelttiläisiin tatuointeihin, joihin se useimmiten sekoitetaan. Toisaalta tiesin alusta alkaen, mitä etsin. Jos olisin ollut ennakkoon tietämätön terminologiaan ja hakusanoihin liittyvistä seikoista, en olisi välttämättä osannut löytää oikeita lähdemateriaaleja.

Silti katsoisin opinnäytetyön lopputuloksen olevan vain pintaraapaisu koko aiheesta. Tähän osaltaan vaikutti tutkimuksen teossa käytettävien lähteiden vähäinen määrä. Joistakin työssä käsitellyistä aiheista minulla olisi ollut varmasti enemmänkin sanottavaa, mutta tietoni pohjautuivat enemmän tai vähemmän henkilökohtaisiin mielipiteisiin ja intuitioon, eikä minulla ollut esittää kirjallisia lähteitä niiden tueksi.

Tutkimuksen kautta ilmi tulleiden seikkojen sekä varsinkin haastattelujen kautta voidaan olettaa, että pohjoismaisen tatuointityylin luokittelu pysyy jatkossakin epämääräisenä, eikä mikään ainakaan suomalaisessa tatuointikulttuurissa anna syytä olettaa sen suosion merkittävää lisääntymistä. Lajityypiltään kyseinen tyyli ei oikeastaan edes sisällä valtavirtaistumisen edellyttämiä ominaisuuksia, kuten vaikkapa laajaa ja perinteikästä historiaa Yhdysvaltojen tatuointikulttuurissa, kuten asia on esimerkiksi old school -tyylisten tatuointien ja tribaalien tapauksessa. Mielestäni tämä ei ole sinänsä huono asia, koska kuten varmasti useimmat tatuointeja ottavat ihmisetkin ajattelevat, on mukavaa jos omassa nahassa on tatuointeja mitä muilta ei todennäköisesti löydy.

LÄHTEET

Anttila, Pirkko. 2006. TUTKIVA TOIMINTA ja Ilmaisu, Teos, Tekeminen. Hamina. AKATIIMI Oy.

Davis, Courtney. 2008. Celtic and Old Norse Designs. New York. Dover Publications, Inc.

Faust, Kai-Uwe. 2013. Nordic Tattoo. Arun Verlag.

Hemingson, Vince. 2009. Tatuoinnit – Kehotaiteen Käsikirja. Helsinki. Readme.fi.

Juntunen, Juho K. 2004. Tatuoitu. Porvoo. WSOY.

Krutak, Lars. 2013. Lars Krutak – Tattoo Anthropologist. [www-dokumentti]
<<http://larskrutak.com/nordic-tattoo-by-kai-uwe-faust/>> (luettu 1.5.2015)

Ruotsalainen, Jari. 2001. Kosmeettisia häiriöitä? – kertomuksia suomalaisesta tatuoinnista. Joensuu. Jari Ruotsalainen & Kustannusyhtiö Ilias Oy.

Smith, A. G. 1999. Viking Designs. New York. Dover Publications, Inc.

Tarvonen, Hanne-Mari. 2014. Tribaalit jäivät taakse – tatuoinneissa kiehtovat old school ja japanilaiset kuvat. Helsingin Sanomat. [www-dokumentti]
<<http://www.hs.fi/elama/a1406779031081>> (luettu 2.4.2015).

van Dinter, Maarten Hesselt. 2005. The World of Tattoo. An Illustrated History. Amsterdam. KIT Publishers.

Wikipedia 2013a: Jerusalemin risti. [www-dokumentti]
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Jerusalemin_risti> (luettu 17.3.2015).

Wikipedia 2015b: Ahmad ibn Fadlan. [www-dokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/Ahmad_ibn_Fadlan> (luettu 2.3.2015).

Wikipedia 2015c: Interlace (art). [www-dokumentti]
<[http://en.wikipedia.org/wiki/Interlace_\(art\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Interlace_(art))> (luettu 24.11.2014).

Wikipedia 2015d: Animal style. [www-dokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/Animal_style> (luettu 15.3.2015).

Wikipedia 2014e: Viking art. [www-dokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/Viking_art> (luettu 23.11.2014).

Wikipedia 2015f: Looped square. [www-dokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/Looped_square> (luettu 24.11.2014).

Wikipedia 2015g: Vegvísir. [www-dokumentti]
<<http://en.wikipedia.org/wiki/Vegvísir>> (luettu 22.4.2015).

Wikipedia 2015h: Migration period art. [www-dokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/Migration_Period_art> (luettu 15.3.2015).

Wikipedia 2015i: Celtic knot. [www-dokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/Celtic_knot> (luettu 23.11.2014).

Wikipedia 2015j: Leo Zulueta. [www-dokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/Leo_Zulueta> (luettu 2.4.2015).

Wikipedia 2015k: Viking Age. [www-dokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/Viking_Age> (luettu 30.4.2015).

Wikipedia 2015l: Lars Krutak. [www-dokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/Lars_Krutak> (luettu 1.5.2015).

KUVAT

kuva A. Jerusalemin risti. [www-dokumentti]
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Jerusalemin_risti>
(luettu 18.3.2015)

kuva B. Nordic Tattoo, sivu 43. Faust, Kai-Uwe.
Arun Verlag 2013.

kuva C. Skandinaavisten eläintyylien aikajana. [www-dokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/Viking_art> (luettu 18.3.2015)

kuva D. Kalevala Koru. Ukon vasara. [www-dokumentti]
<http://kalevalakoru.nemein.net/korut/import_batch_4/riipus-ukonvasara/>
(luettu 24.11.2014)

kuva E. Henkilön kädessä oleva vasara-tatuointi. (itse otettu kuva).

kuva F. Varustelekan tunnus. <<https://www.varusteleka.fi/fi/>> [www-dokumentti]
(luettu 24.11.2014)

kuva G. Nordic Tattoo, sivu 95. Faust, Kai-Uwe.
Arun Verlag 2013.

kuva H. Kalevala Koru. Hannun vaakuna. (Kalevala Koru 2014).
[www-dokumentti] <<http://www.kalevalakoru.fi/fi/hannunvaakuna-riipus>>
(luettu 23.11.2014).

kuva I. Nordic Tattoo, sivu 73. Faust, Kai-Uwe.
Arun Verlag 2013.

kuva J. Looped Square. [www-dokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/Looped_square> (luettu 24.11.2014).

kuva K. Nordic Tattoo, sivu 84. Faust, Kai-Uwe.
Arun Verlag 2013.

kuva L. Stone celtic cross. [www-dokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/Celtic_knot> (luettu 24.11.2014).

kuva M. Ärentunar Runestone. [www-dokumentti]
<[http://en.wikipedia.org/wiki/Interlace_\(art\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Interlace_(art))> (luettu 24.11.2014).

kuva N. Nordic Tattoo, sivu 88. Faust, Kai-Uwe.
Arun Verlag 2013.

kuva O. Celtic and Old Norse Designs, sivu 12. Davis, Courtney.
Dover Publications, Inc 2008.

kuva P. Viking Designs, sivu 21. Smith, A. G. Dover Publications, Inc 1999.

kuva Q. Kosmeettisia häiriöitä? – kertomuksia suomalaisesta tatuoinnista,
sivu 28. Ruotsalainen, Jari. Jari Ruotsalainen & Kustannusyhtiö Ilias Oy 2001.

kuva R. Nordic Tattoo, sivu 189. Faust, Kai-Uwe. Arun Verlag 2013.

LIITTEET

Liite 1: Kysymyslomake suomeksi

Liite 2: Kysymyslomake englanniksi

1) Onko sinulla omaa määritelmää tai käsitystä Nordic style-tyylistä?

2) Onko ns. "Nordic style" kyseisellä nimellä käsitettynä mielestäsi virallinen tatuointityyli, vai ovatko ne "viikinkitatuointeja"?

3) Oletko itse tehnyt tyyliä edustavia tatuointeja tai onko sinulla itselläsi niitä?

4) Voiko Nordic style-tatuointeja mielestäsi kutsua tribaleiksi, tai ovatko ne niitä?

5) Eroaako tyyli mielestäsi kelttiläisistä tatuoinneista? jos eroaa, miten?

6) Onko eri maiden tatuointikulttuurissa mielestäsi eroja käsityksessä tyylin suhteen vai onko se jopa enimmäkseen tuntematonta?

7) Onko eri maiden tatuointikulttuurissa mielestäsi eroja suhtautumisessa tyyliin?

8) Ovatko nordic style-tyyliset tatuoinnit jotenkin sukupuolittuneita vai ottavatko niitä niin naiset kuin miehetkin?

9) Millainen on tyypillinen asiakas, joka toivoo tyyliä edustavaa tatuointia, vai onko sellaista?

10) Oletko havainnut, että Nordic-tyyliset tatuoinnit olisivat yleistyneet viime vuosina?

Name: _____ company/studio: _____ (leave empty if you wish)

1) Do you have your own definition about the Nordic style-tattoos?

2) Do you think "nordic style" with that specific name, can be considered as an official tattoo-style/genre, or is something else, like viking tattoos more preferable name?

3) Have you done nordic style-tattoos yourself, or do you have such tattoos in your own skin?

4) Can Nordic style-tattoos be called tribals?

5) Do you think Nordic style differentiates from Celtic tattoos? if its does, how?

6) Do you think there are differences in comprehending the meaning of nordic style-tattoos between different countries, or is it even mostly unknown?

7) Do you think there is difference in attitude towards nordic style-tattoos in different countries?

8) By your estimation, are nordic style-tattoos somehow gender-oriented or do both men and women have them?

9) Which kind of, is basic archetype of an customer, who wishes a nordic style-tattoo for him/herself, or is there such a thing? (If there ever has been any such customer).

10) Do you think nordic tattoos have become somewhat more popular in recent years?

